

Галинська Каріна Юріївна
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри фінансового права
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ КОШТІВ НА ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Наукова робота присвячена дослідженню напрямків правового регулювання використання публічних коштів України. Наголос зроблено на необхідності забезпечення ефективності використання публічних коштів.

Ключові слова: публічні фінанси, ефективність, правове регулювання, використання публічних коштів

За сучасних умов Україна відчуває тягар військових і соціальних конфліктів, стикається з серйозними фінансовими втратами, які виникають через руйнування інфраструктури, збитки виробництва, зменшення зовнішньої торгівлі. Саме тому питання ефективності використання тих коштів, які є в наявності у нашої держави, викликає особливої уваги. «Ефективність» є складною, багатоаспектною, оціночною категорією, і, водночас, характеристикою, яка відображає перебіг процесу управління, визначає стан об'єкта управління, його кількісні та якісні характеристики. Разом з тим, ефективність використання публічних коштів обумовлений специфічними особливостями функціонування системи управління публічними фінансами, механізмом правового регулювання фінансових відносин.

В умовах наближення фінансового законодавства України до права ЄС, коли результати діяльності суб'єктів управління взаємопов'язані, залежать від чіткості і злагодженості дій суб'єктів управління, проблема ефективності використання публічних коштів стає визначальною. Іще до російсько-української війни (Постанова КМУ від 11 жовтня 2016 р. № 710 [6]) рішення уряду були направлені на забезпечення ефективності використання коштів держави. Від успішного розв'язання таких управлінських рішень залежить стабільність і міцність державних інститутів, рівень демократизації всіх складових суспільного життя, і можливість забезпечення національної безпеки. Крім того, виклики повномасштабної війни на території України зумовлюють появу таких ситуацій, за яких традиційні механізми управління публічними коштами демонструють свою нездатність оперативно і якісно вирішувати назрілі питання. Зростає відповідальність органів публічної влади, їх керівників за

формування, економне та ефективне витрачання ресурсів; підвищуються вимоги до якості прийнятих законодавчих актів, рішень органів місцевого самоврядування з питань використання публічних коштів.

Саме тому на період воєнного стану введено певні обмеження прав людини, особливі правові режими управління публічними коштами та приймаються непопулярні управлінські рішення, які стосуються порядків використання публічних коштів. Наведемо приклад.

В умовах воєнного стану Національний банк України проводить політику, що спрямована на регулювання фінансового сектору економіки та на підтримку фінансової стійкості та стабільності роботи фінансової системи країни. Так, для нормалізації ефективного функціонування фінансової системи 15 квітня 2022 року Радою НБУ було ухвалено рішення «Про основні засади грошово-кредитної політики на період повномасштабної російської агресії на території України» [7]. Цей документ відкриває не тільки нові можливості для здійснення відповідних заходів НБУ в умовах військової агресії, але й дозволяє створити необхідні умови для повоєнної відбудови.

Відтак, актуальність теми дослідження визначається насамперед вибором Україною курсу демократичних реформ, об'єктивними процесами розвитку й модернізації суспільства в цілому, необхідністю підтримки фінансової стійкості сил оборони та розбудови зруйнованої інфраструктури в результаті війни.

«Ефективність» є предметом розгляду не лише теорії державного управління, а й широкого спектра правових, філософських, політичних, соціологічних, психологічних, економічних наук, а також менеджменту, праксеології, що характеризує багатоаспектність поняття, продукує розмаїття тлумачень, обумовлює потребу проведення міждисциплінарних досліджень.

Важливе теоретико-методологічне значення для визначення правових засад ефективного управління публічними коштами є фундаментальні праці В. Бабаєва, В. Бакуменка, В. Князева, А. Колодій, Т. Латковської, В. Мартиненка, П. Надолішнього, Н. Нижник, Л. Одинцової, Д. Осборна, В. Цветкова та багатьох інших вітчизняних і зарубіжних науковців. Важливими для цього дослідження стали роботи щодо управління публічними фінансами В. Бороноса, З. Варналія, С. Клімової, С. Онищенко, В. Теліженко та інших.

Урегульовані правом з нашої точки зору мають бути відносини стосовно підвищення ефективності діяльності органів влади різних рівнів, посилення контролю за використанням коштів, які виділяються Верховною Радою України через закон про державний бюджет Міністерству оборони України. Окремою проблемою є інформаційне забезпечення використання коштів, які виділяються Міністерству оборони України, яке має бути співмірним з механізмами національної безпеки. Це зумовлює потребу продовження досліджень на даному

напрямі, і передусім – осмислення теоретичних і практичних аспектів забезпечення ефективного використання публічних коштів в контексті повномасштабної війни і політичних реалій сьогодення.

Правове регулювання використання публічних коштів в умовах воєнного стану має ґрунтуватися на розроблених адекватних ситуації в нашій державі інструментам і технологіям використання публічних коштів, які будуть забезпечувати високий рівень ефективності. Це дозволить також:

– визначити підходи до організації контролю та аудиту в установах сил оборони, адекватних потребам воєнного стану;

– упровадити механізми оперативного вирішення пороблених ситуацій під час фінансування боротьби України проти військової агресії РФ;

– забезпечувати ефективне використання коштів Міністерством оборони України як складника комплексного механізму ефективного публічного управління в Україні.

Отже, з'ясовані вченими [1; 2; 3; 5] сутність, структура й специфіка механізмів забезпечення ефективності використання публічних коштів України мають стати підґрунтям новітнього правового забезпечення системи публічних фінансів, яке буде направлено не тільки на фінансування боротьби України проти військової агресії РФ, а й на стабілізацію економіки, розвиток соціальної сфери у післявоєнній державі. На завершення, реалізація цих рекомендацій сприятиме достатній забезпеченості органів публічної влади необхідними ресурсами, вирішенню актуальних управлінських проблем та зміцненню стабільності в країні. Отже, вчасне, системне та ефективне правове забезпечення використання публічних коштів має велике значення для забезпечення обороноздатності під час воєнного стану та відновлення України після війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варналій З. С. Фінансова безпека України в системі сталого розвитку економіки в умовах війни. *Фінансові інструменти сталого розвитку економіки* : матеріали IV Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернівці, 12 травня 2022 р.). м. Київ. 2022. С. 35–39.

2. Кремень О., Швидка В. Військові облігації як інструмент фінансування видатків державного бюджету України в умовах воєнного часу. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ. 2022. С. 98–100.

3. Маринов Д. М. Фінансова політика та її впливна зміцнення бюджетної безпеки України. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2023. №1. Том 34 (73). С. 74-78.

4. Павлиш О. Мінфін погасив 1-річні військові облигації на понад 27 мільярдів. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/03/1/697581/#comments>.

5. Приходченко Л. Л. Забезпечення ефективності державного управління на засадах демократичного врядування: автореф. дис. д.держ.упр. за спец. 25.00.02 – механізми державного управління / Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2010. 38 с.

6. Про ефективне використання державних коштів: Постанова КМУ від 11 жовтня 2016 р. № 710. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2016-%D0%BF#Text>.

7. Рішення Ради Національного банку України № 4-рд від 12 квітня 2022 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_15042022-rd.